ТРАКИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ
СТАРА ЗАГОРА

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен "доктор" по професионално направление 3.8 Икономика, ДП Икономика и управление (Индустрия)-образование, наука, иновации към катедра „Икономика и управление по отрасли“

Кандидат: Антония Светославова Балтова задочен докторант по професионално направление 3.8 Икономика, ДП Икономика и управление (Индустрия)-образование, наука, иновации към катедра „Икономика и управление по отрасли“

Тема на дисертационен труд: „Ефектът от по-добро качество на средното образование в България (по-високи постижения на учениците) върху икономическия растеж на страната“

Член на научното жури: Проф. д-р Дарина Георгиева Заимова – Тракийски университет, Стара Загора, 3.8. „Икономика“.

Основание за представяне на становището: Участие в състава на научното жури по конкурс за придобиване на образователна и научна степен "доктор" по професионално направление 3.8 Икономика, ДП Икономика и управление (Индустрия)-образование, наука, иновации към катедра „Икономика и управление по отрасли“, съгласно Заповед № РД 38-361/08.07.2025 г.

Становището е разработена при спазване на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане, Наредба за развитието на академичния състав на Софийски Университет "Св. Климент Охридски" и при изпълнение на наукометричните критерии придобиване на образователна и научна степен "доктор" по професионално направление 3.8 Икономика.

КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ ЗА КАНДИДАТА

Антония Балтова разполага с богат професионален опит във финансовата сфера, който обхваща над десет години. Кариерният й път започва през 2008 г. като финансов одитор в PricewaterhouseCoopers (PwC), където работи до 2015 г., демонстрирайки висока компетентност в областта на финансовите анализи и одити. През 2015 г. Антония Балтова се присъединява към Atos Competency Centre като старши финансов контрольор, където успешно управлява финансовите процеси и контролира спазването на регулаторните изисквания. През 2016 г. тя преминава към Coca Cola European Partners, където последователно заема позициите на мениджър финансово планиране и анализ и старши финансов мениджър, доказвайки своите умения в стратегическото финансово планиране и управление. От март 2019 г. г-жа Балтова заема позицията на финансов мениджър в 365 Company, където продължава да прилага своите знания и опит в управлението на финансовите ресурси и стратегии.

В академичен план, Антония Балтова притежава бакалавърска степен по стопанско управление и международни финанси и търговия от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и University of Portsmouth, Великобритания. Той/тя също така е завършила магистратура по финанси и банково дело и съвременни образователни технологии в същия университет.

1. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет

При прегледа на представените от Антония Балтова документи за участие в конкурса за придобиване на образователна и научна степен "доктор" по професионално направление 3.8 Икономика, ДП Икономика и управление (Индустрия)-образование, наука, иновации към катедра „Икономика и управление по отрасли“ установих, че те са в съответствие с наукометричните показатели, заложени в Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ),

в Правилника за неговото прилагане (ППЗРАСРБ) и в Наредбата за развитието на академичния състав на СУ. Антония Балтова представя дисертационен труд на тема „Ефектът от по-добро качество на средното образование в България (по-високи постижения на учениците) върху икономическия растеж на страната“, и следните публикации:

1. Балтова, А., Вуцова, А. (2021). Качество на училищното образование - измерване и значимост. Сп. „Стратегии на образователната и научната политика“, книжка 3/2021, https://doi.org/10.53656/str2021-3-5-qualм https://azbuki.bg/uncategorized/kachestvo-na-uchilishhnoto-obrazovanie-izmervane-i-znachimost/
2. Vutsova, A., Baltova, A. (2024). Quality of Education and Economic Growth Evidence from Southeast European Countries. Economic Alternatives, Issue 1, 2024, https://doi.org/10.37075/EA.2024.1.06м https://www.unwe.bg/eajournal/en/journalissues/article/29758
3. Балтова, А. (2024). Международни образователни изследвания - цели, обхват и резултати на България. Годишник на Софийски Университет „Св. Климент Охридски“, Стопански факултет, том 23/2024м https://www.uni-sofia.bg/index.php/bul/universitet_t/fakulteti/stopanski_fakultet/nauchna_dejnost/godishnik_na_sofijskiya_universitet_sv_kliment_ohridski_stopanski_fakultet/godishnik_na_stopanskiya_fakultet_tom_23_2024
4. Baltova, A. (2024). Human Capital, Innovation Capacity, and Economic Development in Eastern European Countries. Jubilee Scientific Conference 2024 “Economic development and policies: realities and prospects. European integration, convergence, and cohesion” dedicated to the 75th Anniversary of the ERI at BA. https://www.iki.bas.bg/en/economic-development-and-policies-realities-and-prospects-european-integration-convergence-and-cohes

*Кандидатът представя научна продукция и материали, **превишаващи** минималните национални и допълнителните изисквания на СУ.*

2. Изследователска дейност и резултати

2.1. Дисертационен труд на тема „Ефектът от по-добро качество на средното образование в България (по-високи постижения на учениците) върху икономическия растеж на страната“

За участие в процедура за придобиване на образователна и научна степен "доктор" по професионално направление 3.8 Икономика, ДП Икономика и управление (Индустрия)- образование, наука, иновации, Антония Балтова представя дисертационен труд и четири публикации по темата му.

Първата глава от дисертационния труд представлява систематичен преглед на теоретичните и емпирични модели, изследващи взаимовръзката между човешкия капитал и икономическия растеж. Тя акцентира върху значимостта на образованието за устойчивото икономическо развитие. Неокласическите модели подчертават критичната роля на технологичния прогрес и капиталообразуването, свързвайки дългосрочния икономически растеж с увеличаването на производителността на труда чрез инвестиции в технологии и физически капитал. Ендогенните модели на растежа интегрират човешкия капитал, демонстрирайки как инвестициите в образование и обучение водят до повишаване на производителността и икономическия растеж. Втората глава разглежда различните аспекти на човешкия капитал в контекста на образованието и науката. Тя предоставя дефиниции и класификации на човешкия капитал, както и описание на разнообразните форми на инвестиции в него. Главата обръща специално внимание на качествените характеристики на човешкия капитал и предизвикателствата, свързани с неговата реализация в учебния процес, включително неравенствата и амортизацията на знанията и уменията. Третата глава извършва

подробен преглед на ключови международни изследвания, насочени към оценка на качеството на училищното образование. Тя анализира програмите PISA, TALIS, PIRLS, TIMSS, ICCS, ICILS и ESLC, като описва техните цели, методологични подходи и резултати. Главата подчертава ролята на тези изследвания в оценката на образователните системи и идентифицирането на добри практики и проблемни зони. Четвъртата глава се фокусира върху методите и инструментите за измерване на човешкия капитал и иновационния капацитет на страните. Тя анализира международни бази данни като Баро и Лий, хармонизираните резултати от обучението на Световната банка и Глобалния иновационен индекс (GII). Прегледът на емпирични изследвания предоставя основа за последващи количествени анализи, като същевременно подчертава важността на тези показатели за устойчивото развитие и конкурентоспособността на националните икономики. Петата глава провежда сравнителен анализ на представянето на българските ученици в PISA спрямо техните връстници от други източноевропейски държави за периода 2003 – 2022 г. Анализът обхваща резултатите в четивна, математическа и природонаучна грамотност, идентифицирайки силните и слабите страни на българските ученици. Главата включва преглед на образователните неравенства и предлага стратегии за тяхното преодоляване, като се разглеждат успешни практики от Естония и Полша. Шестата глава анализира връзката между качеството на образованието и икономическия растеж в страните от Източна Европа чрез корелационен и регресионен анализ. Двата модела, разработени в главата, се базират на резултатите от международни образователни изследвания и средния брой години на обучение. Резултатите показват, че качествените показатели за образование оказват значително по-голямо влияние върху икономическия растеж в сравнение с количествените индикатори, подчертавайки важността на инвестициите в подобряване на качеството на образователната система като ключов фактор за устойчиво икономическо развитие. Последната глава изследва влиянието на иновационния капацитет, измерен чрез GII, върху икономическия растеж в страните от Източна Европа. Чрез емпирични методи се анализира връзката между иновационния капацитет и икономическия растеж, като основната хипотеза гласи, че иновационният капацитет има по-силно влияние върху БВП на глава от населението в сравнение с качеството на човешкия капитал. Използват се линейни и множествени регресионни модели, които оценяват силата и значимостта на връзката между иновационния капацитет и икономическото развитие. Заключението потвърждава, че иновационният капацитет има силен положителен ефект върху икономическия растеж на изследваните страни от Източна Европа, подчертавайки значението на насърчаването на иновациите като ключов фактор за устойчиво икономическо развитие.

2.2. Публикации свързани с дисертационен труд

1. **Балтова, А., Вуцова, А. (2021). Качество на училищното образование - измерване и значимост. Сп. „Стратегии на образователната и научната политика“, книжка 3/2021,** https://doi.org/10.53656/str2021-3-5-qual

Публикацията разглежда методите за измерване на качеството на училищното образование и неговата значимост за образователната и научната политика. Авторите анализират различни подходи за оценка на качеството и подчертават необходимостта от интеграция на качествени и количествени показатели. Те също така обсъждат предизвикателствата пред прилагането на тези методи в българския контекст и предлагат препоръки за подобряване на образователната система.

2. **Vutsova, A., Baltova, A. (2024). Quality of Education and Economic Growth Evidence from Southeast European Countries. Economic Alternatives, Issue 1, 2024,** https://doi.org/10.37075/EA.2024.1.06

Тази статия изследва връзката между качеството на образованието и икономическия растеж в страните от Югоизточна Европа. Авторите използват емпирични данни и статистически методи, за да анализират как различните аспекти на качеството на образованието влияят върху

икономическото развитие. Резултатите показват, че инвестициите в качествено образование водят до значителен икономически растеж, подчертавайки важността на образователните реформи в региона.

3. **Балтова, А. (2024). Международни образователни изследвания - цели, обхват и резултати на България. Годишник на Софийски Университет „Св. Климент Охридски“, Стопански факултет, том 23/2024**

Публикацията представя преглед на международните образователни изследвания, като се фокусира върху целите, обхвата и резултатите на България. Авторът анализира участието на страната в програми като PISA, TALIS и PIRLS, като подчертава значимостта на тези изследвания за оценка на образователната система и идентифициране на добри практики. Статията също така обсъжда предизвикателствата и възможностите за подобряване на българското образование.

4. **Baltova, A. (2024). Human Capital, Innovation Capacity, and Economic Development in Eastern European Countries. Jubilee Scientific Conference 2024 “Economic development and policies: realities and prospects. European integration, convergence, and cohesion” dedicated to the 75th Anniversary of the ERI at BA.**

Тази публикация изследва връзката между човешкия капитал, иновационния капацитет и икономическото развитие в страните от Източна Европа. Авторът анализира как инвестициите в човешки капитал и иновации влияят върху икономическия растеж, използвайки емпирични данни и статистически методи. Резултатите показват, че иновационният капацитет има значителен положителен ефект върху икономическото развитие, подчертавайки важността на насърчаването на иновациите в региона.

3. Оценка на приносите в дисертационен труд и приложените публикации

Разглежданият дисертационен труд прави значителен принос към теорията и практиката в областта на икономическия растеж и иновационния капацитет, като поставя акцент върху значението на средното образование и иновационния капацитет като основни фактори за икономическо развитие.

1. **Изследователско търсене и аналитичност** - Дисертационният труд на Антония Балтова е много добре структуриран и задълбочено изследва връзката между човешкия капитал и икономическия растеж. Систематичният преглед на теоретичните и емпирични модели е впечатляващ, особено когато става въпрос за неокласическите и ендогенните модели на растежа. Анализът на международните изследвания и използването на различни методологии за измерване на човешкия капитал и иновационния капацитет показват високо ниво на компетентност и разбиране на темата.
2. **Критично мислене** - Въпреки че дисертацията покрива широк спектър от теми, обръща достатъчно внимание към специфичните политики и интервенции, които могат да бъдат предприети за подобряване на качеството на образованието и иновационния капацитет.
3. **Академичен принос** - Изследването на Антония Балтова е ценен принос към литературата по икономика и образование. Особено интересен е сравнителният анализ на представянето на българските ученици в PISA спрямо техните връстници от други източноевропейски държави. Този анализ предоставя важна информация за текущото състояние на образователната система в България и идентифицира области за подобрение.
4. **Практическо приложение** - От практическа гледна точка, дисертацията предоставя полезни данни и анализи, които могат да бъдат използвани от правителствени агенции и неправителствени организации за разработване на стратегии за подобряване на качеството

на образованието и насърчаване на иновациите. Специално внимание заслужава анализът на връзката между иновационния капацитет и икономическия растеж, който подчертава значението на инвестициите в иновации.

5. **Международен обхват** - Сравнителният анализ на източноевропейските страни е особено ценен, тъй като предоставя регионална перспектива върху глобалните тенденции в образованието и икономическия растеж. Това изследване може да бъде полезно не само за България, но и за други страни в региона, които се стремят да подобрят своите образователни системи и иновационен капацитет. Международните бази данни и изследвания, използвани в анализа, добавят допълнителна стойност и достоверност на заключенията.

Въз основа на представените публикации подчертавам и следните достойнства към работата на кандидата:

Качество на училищното образование - измерване и значимост (Балтова, А., Вуцова, А., 2021):

- Публикацията предлага нов подход за интегриране на качествени и количествени показатели за оценка на качеството на училищното образование, което може да подобри точността и надеждността на оценките.
- Вместо да се фокусира само върху традиционните академични постижения, авторите разглеждат по-широк спектър от фактори, които влияят на качеството на образованието, включително социални и емоционални аспекти.

Quality of Education and Economic Growth Evidence from Southeast European Countries (Вуцова, А., Балтова, А., 2024):

- Изследването предоставя нови емпирични доказателства за връзката между качеството на образованието и икономическия растеж в специфичен регион – Югоизточна Европа, което допринася за глобалната литература по темата.
- Фокусът върху Югоизточна Европа позволява анализ на уникални икономически и социални условия, които не са били достатъчно проучени в предишни изследвания.

Международни образователни изследвания - цели, обхват и резултати на България (Балтова, А., 2024):

- Публикацията предлага систематичен преглед на участието на България в международни образователни изследвания, което може да служи като модел за други страни.
- Подходът към анализа на резултатите от международни изследвания е различен, като се акцентира върху идентифицирането на добри практики и тяхното приложение в националния контекст.

Human Capital, Innovation Capacity, and Economic Development in Eastern European Countries (Балтова, А., 2024):

- Изследването използва иновативни статистически методи за анализ на връзката между човешкия капитал, иновационния капацитет и икономическото развитие в Източна Европа.
- Фокусът върху Източна Европа предоставя нови перспективи за ролята на иновациите в икономическото развитие на региона, който често е пренебрегван в глобални изследвания.

Тези публикации представляват значителен принос към съществуващата наука чрез своите новаторски подходи и фокус върху специфични региони и контексти, което ги прави ценни за разбирането и подобряването на образователните и икономическите политики.

4. Заключение

След като се запознах с представения дисертационен труд и придружаващите го документи, и въз основа на анализа на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни и научно-приложни приноси, без съмнение потвърждавам, че представеният дисертационен труд „Ефектът от по-добро качество на средното образование в България (по-високи постижения на учениците) върху икономическия растеж на страната“, както и качеството и оригиналността на представените в него резултати и постижения, отговарят на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за приложението му и съответния Правилник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ за придобиване на образователна и научна степен "доктор" по професионално направление 3.8 Икономика, докторска програма „Икономика и управление (Индустрия)“ – образование, наука, иновации към катедра „Икономика и управление по отрасли“. В частност, кандидатът удовлетворява минималните национални изисквания в професионалното направление и не е установено плагиатство в представените по конкурса научни трудове.

Въз основа на гореизложеното, убедено препоръчвам на научното жури да присъди на Антония Светославова Балтова образователната и научна степен "доктор" по професионално направление 3.8 Икономика, докторска програма „Икономика и управление (Индустрия)“ – образование, наука, иновации.

Дата: 15.09.2025 г. **ЧЛЕН НА ЖУРИТО:**

(проф. д-р Дарина Заимова)